

Universiteit Utrecht

Afstemming in bejegening binnen het netwerk van overlastgevende jeugdgroepen in een middelgrote gemeente

Eveline Hoofd & Hasse van Bekhoven

Bachelor Thesis

*Afstemming in bejegening binnen het
netwerk van overlastgevende
jeugdgroepen in een middelgrote gemeente*

Cursus en cursuscode: Thesis Pedagogische Wetenschappen
2016/2017 - 200600042

Studenten en studentnummers: Hasse van Bekhoven – 5982545
Eveline Hoofd – 5982375

Begeleidende docent: Chris Baerveldt

Datum: 22 juni 2017

Abstract

In the Netherlands youth hanging around is the biggest nuisance in the social area. Several parties are involved in diminishing this nuisance. The diversity within these parties increases the chances of difficulties in adjusting to one another. Town X has experienced that not every party is familiar with the distribution and adjustment of roles of parties involved with feelings of safety, including the experience of youth nuisance. This research paper gives an insight in the collaboration and adjustment in role-distribution within the youth-network of youth nuisance in Town X. Hereto the following research question was posed: How do parties involved with youth nuisance treat youth hanging around in Town X and to what extent is their treatment adjusted to one another? To answer this question semi-structured interviews have been held with the closely involved parties. Three youth workers, three neighborhood police officers and two neighborhood-coordinators have been interviewed. The respondents were employed in three different neighborhoods. The interviews showed that all three parties have a role in the approach to diminishing youth nuisance and the roles are adjusted to one another. However, the parties seemed to disagree on which person within the city council they thought had the leading role at what point in the approach. Also it was unclear when and why 'Zorgplein' was to be involved in the approach and during consultation meetings. It also seems that school is little involved by the parties in consultations.

Inleiding

In Nederland zijn rondhangende jongeren het grootste overlastprobleem in de sociale sfeer. 38 procent van de Nederlanders geeft aan dat dit weleens voorkomt in de buurt en ruim 5 procent geeft aan hier zelf veel overlast door te ervaren (CBS, 2016). Volgens RMO (2008) wordt het steeds moeilijker voor jongeren om afstand te nemen van de straat als dit eenmaal het domein is waar ze zich thuis voelen en een groot deel van hun tijd spenderen. Jongeren lopen het risico steeds meer gedistantieerd te raken van de school- en thuiscultuur. Het gevolg is over het algemeen een disfunctioneren in de maatschappij (El Hadioui, 2011). Jongeren voelen zich dan niet geaccepteerd en de bewoners voelen zich onveilig in hun eigen leefomgeving (El Hadioui, 2011; RMO, 2008).

In een middelgrote gemeente in Nederland, Gemeente X, is in 2016 het aantal meldingen van overlast door jongeren fors gestegen. In 2014 en 2015 kwamen respectievelijk 553 en 541 meldingen van overlast binnen bij de meldkamer van de politie. In 2016 waren dit er 836 (X, 2017). 45% van de bewoners van Gemeente X geeft aan dat overlast van groepen jongeren voorkomt in de buurt. Bijna 9 procent van de inwoners geeft aan vaak last te hebben van rondhangende jongeren. Dit percentage ligt dus boven het landelijke gemiddelde van 5% (X, 2015).

Sinds de decentralisatie is iedere gemeente bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor de zorg (Tweede Kamer, 2012-2013). Dit betekent dat gemeenten hun jeugdzorg zelf mogen vormgeven. De zorg voor de problematiek van deze jongeren en de aanpak van hun overlastgevend gedrag vallen hieronder. Aangezien binnen een gemeente verschillende partijen betrokken zijn bij overlastproblematiek door jeugdgroepen is de kans op problemen op het gebied van afstemming aanwezig (RMO, 2004). Het blijkt dat kwetsbare jongeren en gezinnen gebaat zijn bij een goede afstemming en samenwerking tussen professionals die met hen in contact komen (RMO, 2012; Sutton, Cherney & White, 2013). Gemeente X heeft ervaren dat de afstemming en samenwerking omtrent aanpak van gevoelens van onveiligheid, onder andere veroorzaakt door overlastgevend jeugdgroepen, niet bij alle professionals duidelijk is (X, 2015). Daarom heeft zij in 2015 een Integraal Veiligheidsplan opgesteld waarin zij beschrijft hoe zij in samenwerking met zowel burgers als professionals de gemeente veiliger wil maken (X, 2015). Hoe de samenwerking en afstemming er twee jaar later uitziet schijnt nog onbekend. De doelstelling van deze studie is daarom het verkrijgen van inzicht in de samenwerking en afstemming binnen het jeugdnetwerk van overlastgevend jeugdgroepen in Gemeente X. Om de doelstelling te kunnen volbrengen is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: 'Hoe is de bejegening van overlastgevend jeugdgroepen door betrokken partijen in Gemeente X en in hoeverre is er inhoudelijke afstemming tussen deze partijen?'

Literatuurstudie

Definitie van 'overlastgevende jeugdgroepen'

Jeugdgroepen onderscheidt men over het algemeen in drie soorten: de hinderlijke, de overlastgevende en de criminele jeugdgroep (Noorda & Veenbaas, 2006; Ferwerda, 2009; Ferwerda & Van Ham, 2013). Dit onderzoek richt zich uitsluitend op overlastgevende jeugdgroepen. Deze groepen tellen gemiddeld tussen de tien en twintig leden en de leeftijd ligt ongeveer tussen de 14 en 18 jaar (Beke & Van Wijk, 2001). Overlastgevende jeugdgroepen lijken zich bewust van de positie die zij in de wijk toebedeeld krijgen door hun antisociale houding. Daarnaast plegen zij doelbewust lichte vormen van criminaliteit en ontwijken zij politie en andere autoriteiten (Ferwerda, 2009). Ook geweldpleging en confrontaties met openbaar gezag komen regelmatig voor en zijn vaak heftig. Zij gebruiken en handelen drugs en plegen redelijk veel lichte en soms zware vermogensdelicten (Ferwerda, Beke & Bervoets, 2013).

Een aandachtspunt aan de definiëring is dat overlast een persoonlijke ervaring is (Leidermeijer, Bogearns & Roet, 2010). Alle drie de soorten jeugdgroepen hebben kenmerken die hen van elkaar onderscheiden. Toch overlappen deze kenmerken elkaar regelmatig en zijn de scheidingslijnen tussen de verschillende soorten jeugdgroepen soms erg dun. In de praktijk is er vaak sprake van een mix van verschillende categorieën jongeren in jeugdgroepen (De Vroege, Van Baren & Meijer, 2008). Dit maakt het lastig om de groep eenduidig als soort te definiëren.

Ontstaan van overlast door jeugdgroepen

Biopsychosociale factoren. In verschillende onderzoeken is aangetoond dat externaliserend gedrag, waaronder overlastgevend gedrag, toeneemt in de puberteit (Albert, Chein & Steinberg, 2013; Spear, 2000; Steinberg, 2008). Een aantal oorzaken hiervan worden nu uiteengezet.

De overgang naar jongvolwassenheid wordt gekenmerkt door veranderingen op onder andere biologisch, psychologisch en sociaal gebied (Rocque, 2015). Door biologische ontwikkeling, waarbij er sprake is van een mindere mate van impulsbeheersing (Baltodano, Mathur & Rutherford, 2005) ontstaat er een toename van risicogedrag en het opzoeken van sensatie en spanning (Steinberg, 2004; Steinberg & Monahan, 2009). Tegelijkertijd leidt de ontwikkeling naar jongvolwassenheid ertoe dat jongeren om moeten leren gaan met nieuwe uitdagingen van volwassen worden. Jongeren worden steeds meer verantwoordelijk gemaakt voor hun eigen gedrag (Kernshall, 2008). Zij hebben hier echter nog niet de benodigde psychosociale vaardigheden toe zoals zelfregulatie en het vermogen om (lange termijn) gevolgen te overzien (Ozkan & Worall, 2017). Dit kan antisociaal gedrag als gevolg hebben (Cauffman & Steinberg, 2000).

Daarnaast verklaren andere onderzoeken externaliserend gedrag in de puberteit

aan de hand van de 'maturity gap' (Felson & Haynie, 2002; Mendle & Ferrero, 2012; Mendle, Turkheimer & Emery, 2007). Deze theorie stelt dat jongeren zich biologisch volwassen voelen, maar dat die biologische groeispuurt onvoldoende vertaald wordt in sociale verantwoordelijkheden en rechten (Moffitt, 2006). Het gevolg hiervan is dat jongeren op zoek gaan naar activiteiten en gedragingen die hun 'volwassenheid' benadrukken, wat zich kan uiten in antisociaal gedrag.

De literatuur is dus niet eenduidig over de rol die jongeren toebedeeld krijgen, danwel toebedeeld horen te krijgen op basis van hun biologische en (psycho)sociale ontwikkeling (Cauffman & Steinberg, 2000; Moffitt, 2006; Ozkan & Worall, 2017).

Socialisatieprocessen. Vooral voor jonge adolescenten is het van belang om tot een bepaalde groep te behoren (Verhulst, 2005). In groepen met leeftijdsgenoten leren adolescenten op een bepaalde wijze te denken en zich te gedragen en ontwikkelen ze bepaalde visies van zichzelf en de wereld (Johnsen & Johnsen, 2008). Dit kan echter ook bijdragen aan het ontstaan van overlastgevend gedrag. Verschillende studies hebben aangetoond dat een toename in externaliserend gedrag, zoals delinquentie, tijdens de puberteit sterk wordt beïnvloed door de omgang met leeftijdsgenoten en vrienden (Brechwald & Prinstein, 2011; Dishion & Tipsord, 2011; Veenstra, Dijkstra, Steglich & Van der Zalk, 2013). Twee theorieën over peer-socialisatieprocessen die delinquent gedrag bij jongeren verklaren zijn de sociale-controletheorie en de differentiële-associatietheorie (Hirshi, 1969; Sutherland, Cressey & Luckenbill, 1992).

Uit verschillende studies blijkt dat jongeren hun vrienden op basis van overeenkomstigheden selecteren, bijvoorbeeld op basis van gelijke interesses (Burk, Van der Vorst, Kerr & Stattin, 2012; Huisman & Bruggeman 2012; Kerr, Van der Zalk & Stattin, 2012; Mercken, Snijders, Steglich & De Vries, 2009; Osgood et al., 2013; Steglich, Sinclair, Holliday & Moore, 2012). De sociale-controletheorie stelt dat delinquente jongeren vrienden worden met andere delinquente jongeren, omdat zij dezelfde gedragingen vertonen (Hirshi, 1969). Hirshi (1969) ontkent het bestaan van een causaal verband tussen delinquentie van vrienden en het plegen van criminaliteit. Wel erkent hij de mogelijkheid dat delinquentie van vrienden eventueel het criminele gedrag kan versterken.

De differentiële-associatietheorie gaat ervan uit dat crimineel gedrag wordt geleerd in interactie met andere personen, met name in intieme groepen (Sutherland, Cressey & Luckenbill, 1992). Akers & Jensen (2003) beschrijven in hun onderzoek dat jongeren externaliserend gedrag, zoals overlastgevend gedrag, kunnen ontwikkelen doordat dit gedrag imiteren van anderen. Daarnaast hangt de ontwikkeling van de hersenen tijdens de puberteit samen met een toename van gevoeligheid voor sociale bekrachtiging (Blakemore & Mills, 2014; Crone & Dahl, 2012). Tevens raken volgens de differentiële-associatietheorie (Franken et al., 2015) jongeren met externaliserend

gedrag vrienden zonder externaliserend gedrag kwijt. Daardoor valt een belangrijke bron van adaptieve sociale controle weg. Groepen kunnen op deze manier delinquent gedrag teweegbrengen, in stand houden en versterken (Akers & Jensen, 2003).

Over de causaliteit van het verband tussen het ontstaan van delinquent gedrag en de invloed van peers bestaat onder wetenschappers dus nog veel onenigheid. Wel kan er geconcludeerd worden dat beide peer-socialisatieprocessen een rol spelen bij het ontstaan van delinquent gedrag bij jongeren. Hieruit kan opgemaakt worden dat groepen een rol spelen bij het ontstaan en de instandhouding van overlastgevend gedrag.

Aanpak: dimensies

Onderzoek naar criminaliteit lijkt veelal gestuurd door een zoektocht naar een eenduidige, alles overkoepelende 'theory of crime' (Akers, 2011). Tegenstanders van deze zoektocht pleiten voor onderzoek dat zich focust op het specificeren van theoretische verklaringen voor verschillende types van deviant gedrag en verschillende types overtreders (Kim, Lee & Lebon, 2017; Nieuwebeerta et al., 2011; Osgood & Schreck, 2007; Piquero, 2000). Ook De Vroege et al. (2008) beschrijven dat geen enkele groep hetzelfde is en dat ieder individu in de groep andere vormen van overlast, overtredingen en/of criminaliteit pleegt. Betrokken partijen bij overlastgevende jeugdgroepen dienen constant afwegingen te maken over wat normaal en wat abnormaal gedrag is en wanneer er sprake is van een risicojongere (Sharland, 2006). In combinatie met de hiervoor beschreven diversiteit aan mogelijk(e) samenhangende oorzaken van externaliserend, antisociaal en/of delinquent gedrag kan geconcludeerd worden dat er geen eenduidige effectieve aanpak is van overlast door jeugdgroepen. Een aantal dimensies van aanpak worden nu besproken.

Preventie en afstemming. Allereerst blijkt het erkennen van het recht van jongeren op het gebruik van openbare ruimten en het tegemoetkomen in hun wensen over de vormgeving daarvan effectief in het voorkomen en/of verminderen van overlast (De Vroege et al., 2008). Daarnaast is signalering van risicojongeren een effectief bestanddeel van preventie van overlast (Kernshall, 2008). Sutton et al. (2013) stellen dat voor een effectieve preventieve aanpak van criminaliteit het nodig is dat politieke leiders en beleidsmakers een duidelijke visie hiertoe hebben die voor alle betrokken partijen toepasbaar is. Doordat criminaliteit over het algemeen een complex probleem is dat volgens hen voorbijgaat aan de capaciteiten van slechts één partij, is het voor een effectieve preventieve aanpak nodig dat partijen samenwerken en zo een holistische aanpak creëren. Tevens beschrijven meerdere beleids- en literatuurstukken dat de visies van deze betrokken partijen op elkaar en op de organisatorische plannen afgestemd dienen te zijn (Sutton et al., 2013; De Vroege et al., 2008). De Stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid stelt dat idealiter één persoon de regierol op zich neemt om de activiteiten te coördineren en op elkaar af te stemmen (De Vroege et al.,

2008).

Persoonsgerichte aanpak. Bestrafen en rehabilitatie/behandeling zijn de bekendste aanpakken van delinquentie en criminaliteit bij individuele jongeren (Abrams, Kyounggho & Anderson-Nathe, 2005; Lipsey, 1992). Deze twee aanpakken kunnen naast elkaar bestaan, maar ze verschillen dusdanig dat het moeilijk is ze te integreren in een benadering. Het lijkt erop dat rehabilitatie het meest voorkomt in de aanpak van jeugd, maar de algemene trend uit bestraffen bestaat (Piquero & Steinberg, 2008; Young, Greer & Church, 2017). Een simpele registratie van naam, achtergrond en informatie over type probleemgedrag levert een bijdrage bij de aanpak van overlast door jeugdgroepen (Bervoets, 2015; Brons et al., 2008; De Vroege et al., 2008).

Literatuur wijst uit dat programma's ter preventie en behandeling die gebaseerd zijn op sociale leerprincipes de meest meetbare effecten hebben op terugval en gedragsverandering bij zowel jongeren als volwassenen (Krohn, Lizotte & Hall, 2010). De toenemende gevoeligheid voor sociale bekrachtiging tijdens de puberteit (Blakemore & Mills 2014; Crone & Dahl 2012) maakt een (rehabilitatie)traject dat de delinquente jongeren vormt tot een meer pro-sociaal individu aantrekkelijk (Abrams, Kyounggho & Anderson-Nathe, 2005). Een combinatie van zowel straffen als steunen blijkt het meest effectief in de aanpak van overlastgevende jeugd (De Ruiter & Veen, 2004; Lipsey, 1992). In Nederland nemen justitiële instanties de persoonlijke omstandigheden en persoonlijkheid van jongeren steeds meer mee in hun oordeel (Junger-Tas, 2004).

Groepsaanpak. Netwerkinterventies kunnen sociale invloed uitoefenen en gedragsverandering versnellen binnen groepen (Valente, 2012). Daartoe kunnen vier strategieën toegepast worden (Valente, 2012). De eerste strategie richt zich op selecte individuen uit de groep. Op basis van bepaalde (positieve) eigenschappen wordt een individu gekozen en 'kampioen' gemaakt. Deze persoon fungeert dan als (opinie)leider voor de rest van de groep. Een tweede strategie is segmentatie. Deze aanpak richt zich op het teweegbrengen van gelijktijdige gedragsverandering bij een selecte groep mensen. De derde optie is een inductie-interventie. Deze strategie stimuleert of forceert interactie tussen de leden uit de groep, waardoor informatie en gedrag aan elkaar overgedragen kunnen worden. De vierde strategie probeert actief aanpassingen teweeg te brengen in de groep. Dit kan door leden toe te voegen of verwijderen, verbanden tussen individuele leden toe te voegen of verwijderen en door bestaande verbanden te herstructureren.

Situationeel/domeingericht. Studies wijzen uit dat de buurt een directe rol kan spelen in de ontwikkeling van antisociaal gedrag bij jongeren, wat mogelijk de kans vergroot dat buurtbewoners interpersoonlijk geweld ervaren (Ingolsby & Shaw, 2002; Wikstrom & Loeber, 2000). Onderzoek naar dit fenomeen wees uit dat buurtbewoners een tekort aan werkgelegenheid, leegstaande en vervallen huisvestingen en aspecten

van algemeen verval van de buurt associëren met jongerengeweld (Yonas, O'Campo, Burke & Gielen, 2007). Tegelijkertijd blijken criminaliteit en overlast af te nemen wanneer buurtbewoners regelmatig communiceren en elkaar beter kennen en vertrouwen (Blokland, 1998; Van Wijk, 2008). Een relatief nieuwe benadering meent dat het bijeenbrengen van het slachtoffer, de dader en de bredere gemeenschap positieve effecten heeft op de ervaring van overlast door buurtbewoners (Clamp & Doak, 2012; Wenzel, Okimoto, Feather & Platow, 2008; Umbreit, 2001). Ook onder de politie lijkt een verandering in visie plaats te vinden. Waar zij voorheen het bestraffen van overtredingen als hun voornaamste taak zagen, werken zij nu meer naar een probleem georiënteerde strategie toe (Bryett, 2007; Goldstein & Hill, 1990). Deze benadering legt meer nadruk op het creëren van goede relaties door de politie met de gemeenschap. Dit doet zij door zorgen over criminaliteit en overlast bij buurtbewoners weg te nemen. Reactieve agenten en politici die zo snel mogelijk resultaat willen zien, zijn minder positief over deze aanpak (Bryett, 2007; Goldstein & Hill, 1990). Deze punten maken duidelijk dat een verzorgde en faciliterende inrichting van de openbare ruimte waar buurtbewoners elkaar kunnen ontmoeten effectief is in het voorkomen van (de ervaring van) overlast door jeugdgroepen.

Systeemaanpak. Daarnaast draagt een systeemaanpak, waarbij ouders betrokken worden, bij aan (blijvende) gedragsverandering en het voorkomen van terugval in overlastgevend gedrag bij jongeren (Lupi & Schelling, 2010). Een analyse van de effectiviteit van verschillende familiebehandelingen liet zien dat deze behandelingsvorm over het algemeen bescheiden, maar langdurige effecten heeft op antisociaal gedrag bij jongeren (Dopp, Borduin, White & Kuppens, 2017). Uit deze analyse blijkt dat familiebehandeling het meest effectief lijkt bij jongeren met een achtergrond van serieuze overtredingen. Jongeren met een lager risico tot herhaling van gedrag en minder ernstige overtreding(en) zijn beter geholpen met een minder intensieve aanpak.

Aanpak: Gemeente X

Betrokken partijen. Het formele netwerk dat betrokken is bij overlastgevende jeugdgroepen is divers. Frontlijnwerkers (wijkagenten, jongerenwerkers, hulpverleners, straatcoaches en boa's), scholen en lokale gemeente vormen de belangrijkste betrokken partijen (De Vroege et al., 2008; Sutton et al., 2013).

De wijkagent is verantwoordelijk voor de totale politiezorg binnen een specifieke wijk, waar zij gezamenlijk de veiligheid bewaren. De wijkagent richt zich onder andere op de aanpak van sociale problemen, overlast, kleine criminaliteit, milieu en verkeer (Politie, z.d.-b). Vermoedelijk handelen zij voornamelijk preventief en repressief. Politieagenten richten zich voornamelijk op wetshandhaving en zijn het gezag op straat. Het is aannemelijk dat zij voornamelijk repressie uitvoeren (Politie, z.d.-a).

De oorspronkelijke taak van het jongerenwerk bestond uit het laagdrempelig contact zoeken met moeilijk bereikbare jongeren om hen eventueel waar nodig door te kunnen verwijzen naar hulpverlening en/of zorg (Bervoets, 2015). Het jongerenwerk en de politie zijn volgens Bervoets (2015) de afgelopen jaren meer gaan samenwerken. De jongerenwerkers spelen regelmatig informatie door naar politie en gemeente. Het lijkt erop dat jongerenwerkers een steunende, preventieve en signalerende rol vervullen.

Een buurtcoördinator is het aanspreekpunt voor bewoners binnen een wijk. Buurtcoördinatoren zijn de procesbegeleider en verbinder tussen inwoners en de gemeente of andere partijen. Zij zijn verantwoordelijk voor het woongenot in hun wijk met als doel samen met inwoners te zorgen voor 'sterke buurten' (X, z.d.). Dit wijst er op dat buurtcoördinatoren de regierol op zich nemen en situationeel/domeingericht werken.

Middelen bij aanpak. Voorheen hanteerde men in Gemeente X de shortlistmethodiek met de bekende indeling van jeugdgroepen: hinderlijk, overlastgevend en crimineel. Deze driedeling vormde de basis voor de aanpak van jeugdgroepen. Hiervoor is de groepsscan in de plaats gekomen. De groepsscan gaat, net als bij de shortlist, uit van de input van de wijkagent. De groepsscan maakt echter ook gebruik van informatie van andere netwerkpartners over de personen in een jeugdgroep. Groepen worden nu ingedeeld in risicoprofielen (van laag naar hoog). Vanuit deze informatie wordt een gezamenlijke aanpak opgesteld (Ferwerda & Van Wijk, 2015).

Daarnaast maken betrokken partijen in Gemeente X gebruik van de plus-min-mee-methodiek. Dit is een werkwijze voor de aanpak van jeugdgroepen. Deze methode brengt in beeld hoe een jeugdgroep is ingedeeld in de positieve (plus), negatieve (min) en meelopende personen. Het geeft een beeld van het effect dat positieve en negatieve jongeren in een jeugdgroep hebben en voor welk gedrag (plus of min) de meelopers vatbaar zijn. De groepsdynamische werking wordt in kaart gebracht door het lokale werkveld, zoals: de wijkagent, jeugd-boa's, jongerenwerker en andere partners welke de gemeente heeft aangesteld (Straatcontact, z.d.). Door deze inzichten kan ieder groepslid individueel en de groep als geheel een behandeling krijgen die past (Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, z.d.).

Methode

Design. De leidende onderzoeksvraag van het huidige onderzoek luidt: 'Hoe is de bejegening van overlastgevende jeugdgroepen door betrokken partijen in Gemeente X en in hoeverre is er inhoudelijke afstemming tussen deze partijen?' Het betreft een kwalitatieve studie waarbij verschillende onderzoeksmethoden zijn gebruikt om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Allereerst is er literatuuronderzoek verricht waarbij de definiëring van de doelgroep, de oorzaken en gevolgen van overlast door jeugdgroepen en de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen centraal staat. Ook zijn de betrokken partijen bij overlastgevende jeugdgroepen in Gemeente X in kaart

gebracht. Daartoe zijn beleidsdocumenten geraadpleegd. Uit de literatuur kwam naar voren gekomen dat er in Gemeente X drie partijen zijn die nauw betrokken zijn bij (de aanpak van) overlastgevende jeugdgroepen, namelijk: jongerenwerkers, wijkagenten en buurtcoördinatoren. Personen uit deze partijen zijn daarom geïnterviewd door middel van semigestructureerde interviews.

Interviews. Er is een selecte steekproef van acht personen getrokken uit de populatie jongerenwerkers, wijkagenten en buurtcoördinatoren uit Gemeente X. Vanwege de nauwe samenwerking tussen de drie partijen is er gekozen om uit drie wijken, beschreven als wijk 1, 2 en 3, per partij één respondent te interviewen. Hierdoor zijn alle relevante kenmerken van de vraagstelling in de onderzoeksgroep vertegenwoordigd. De uiteindelijk respondenten zijn drie jongerenwerkers, drie wijkagenten en twee buurtcoördinatoren. Aangezien Gemeente X slechts in één wijk jeugdboa's inzet (X, 2017), is gekozen om hen niet verder in het onderzoek te verwerken. De respondenten zijn telefonisch of per mail benaderd. Alle benaderde respondenten, op één buurtcoördinator na, wilden meewerken aan het onderzoek.

Voordat de interviews plaatsvonden zijn een aantal topics opgesteld. Deze topics zijn een richtlijn geweest bij het formuleren van de vooraf opgestelde vragen voor de respondenten, de topiclijst. De topics zijn: positie van netwerkpartners ten opzichte van elkaar en samenwerking, repressie vs. steun, buurtbetrokkenheid en participatie, flaneergedrag vs. grensoverschrijdend gedrag, de groepsscan en plus-min-mee methodiek en preventie. De topiclijst is opgenomen in Bijlage 1: Topiclijst. Deze topiclijst met bijbehorende vragen is waar mogelijk aangehouden. Een uitzondering is wanneer de respondent uit zichzelf een bepaalde vraag beantwoordde. Hierop werd dan doorgevraagd waardoor de volgorde van de gestelde vragen tijdens het interview werd aangepast. Respondenten hebben een eigen casus ingebracht in plaats van een casus voorgelegd te hebben gekregen.

Dataverwerking en analyse. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van meerdere onderzoeksmethoden om een zo volledig en juist mogelijk antwoord te geven op de onderzoeksvraag. De resultaten uit de semigestructureerde interviews zijn vergeleken met de resultaten van de literatuurstudie. Daarnaast is er een analyse van databestanden uitgevoerd. De uitkomsten van de semigestructureerde interviews zijn geanalyseerd met behulp van het programma NVivo. Op deze manier zijn op systematische wijze de belangrijkste resultaten in kaart gebracht. Om de anonimiteit te waarborgen zijn de naam van de gemeente en andere instanties die genoemd worden tijdens het interview aangepast.

Validiteit en Betrouwbaarheid. Tijdens het onderzoeksproces zijn er bepaalde keuzes gemaakt om de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen. Allereerst is er bewust gekozen om jongerenwerkers, wijkagenten en buurtcoördinatoren

uit dezelfde wijken te interviewen. Op deze manier kon de samenwerking van de respondenten binnen een wijk goed met elkaar vergeleken worden. Tevens is ervoor gekozen voor drie verschillende wijken te onderzoeken, omdat dit een goed beeld geeft van hoe partijen op elkaar afgestemd in verschillende wijken. Dit maakt de resultaten betrouwbaarder. Ook door het gebruik van meerdere onderzoeksmethoden is triangulatie toegepast en konden de resultaten verkregen uit verschillende informatiebronnen vergeleken worden met elkaar om te controleren of deze overeenkwamen. Aangezien de resultaten uit de verschillende bronnen veelal overeenkwamen heeft dit de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot. Daarnaast is ervoor gekozen om respondenten zelf met een casus te laten komen in plaats van een casus voor te leggen. Door respondenten daadwerkelijk hun eigen handelen te laten benoemen, in plaats van een hypothetische situatie voor te leggen met de vraag hoe ze zouden handelen, zijn de resultaten betrouwbaarder.

Tegelijkertijd zijn er ook een aantal aspecten waardoor de validiteit en betrouwbaarheid afnam. Ten eerste wilde één buurtcoördinator niet meewerken aan het onderzoek. Hierdoor konden de uitspraken van slechts twee buurtcoördinatoren en twee partners in wijk 3 met elkaar vergeleken worden, waardoor de resultaten van buurtcoördinatoren en de wijk waarin deze werkzaam is minder betrouwbaar zijn. Ten tweede kunnen respondenten sociaal wenselijk geantwoord hebben tijdens de interviews, waardoor misschien een onrealistisch beeld geschetst is van de bejegening door betrokken partijen.

Om de gevolgen van deze zwakke punten in te perken zijn maatregelen genomen. Allereerst zijn om de beschrijving van toevallige overeenkomsten te beperken de resultaten van de buurtcoördinatoren voorzichtig geïnterpreteerd en vergeleken met de uitkomsten van het literatuuronderzoek. Wanneer deze uitkomsten overeenkwamen zijn deze in het verslag opgenomen. Teneinde het sociaal wenselijk beantwoorden van vragen te beperken is er niet alleen gevraagd naar het eigen handelen van de respondent als betrokken partij, maar ook naar het handelen van de andere betrokken partijen. Deze informatie kwam veelal overeen waardoor er aangenomen mag worden dat er niet sociaal wenselijk geantwoord is.

Resultaten

Netwerkpartners rondom overlastgevende jeugdgroepen in Gemeente X

In de interviews werden jongerenwerkers, wijkagenten en buurtcoördinatoren als meest betrokken partijen genoemd. De respondenten beschrijven zichzelf als: "de basis driehoek".

Uit de interviews kwam naar voren dat ook wethouders Openbare Orde & Veiligheid vanuit de gemeente betrokken zijn bij overlastgevende jeugdgroepen. De Ambtenaar Openbare Orde en Veiligheid heeft geen direct contact met de

overlastgevende jeugdgroepen, maar is wel nauw betrokken bij de aanpak van deze groepen. Naast deze belangrijkste netwerkpartners noemden respondenten ook partijen die indirect met de doelgroep in aanraking komen, zoals: hulpverleningsinstanties, het Veiligheidshuis, het 'Zorgplein' (beschreven als een samenstelling van instanties die diverse vormen van zorg en hulp bieden), scholen en school maatschappelijk werk. Tevens kan de woningbouwvereniging betrokken zijn als er sprake is van overlast door jeugdgroepen in de buurt van huurwoningen. Als er sprake is van strafrechtelijke zaken zijn het Openbaar Ministerie, de reclassering en jeugdbeschermers ook betrokken partners. Een wijkagent gaf aan over de verschillende partners in het netwerk rondom overlastgevende jeugdgroepen: "In feite wordt elke persoon betrokken die voor een situatie nodig is".

Naast bovenstaande partijen en instanties werd vanuit de respondenten aangegeven dat bewoners een belangrijke partij zijn met betrekking tot overlastgevende jeugdgroepen. De buurtcoördinatoren en een wijkagent vertelden dat zij tegenwoordig proberen de verantwoordelijkheid bij buurtbewoners te leggen en hen te betrekken bij de aanpak.

Overlast per wijk

Meerdere respondenten gaven aan dat de definitie van overlastgevende jeugdgroep meestal te snel wordt toegekend aan 'normaal' gedrag van jongeren. De respondenten schatten in dat jongeren zich over het algemeen niet bewust zijn van hun gedrag. Ook benoemden meerdere respondenten dat dit 'normale gedrag' leeftijdsgebonden is en vaak stopt wanneer jongeren volwassen worden, maar dat het daardoor ook nooit volledig op te lossen is.

De respondenten die werkzaam zijn in wijk 1 gaven aan dat er momenteel twee jeugdgroepen actief zijn in hun wijk. Dit betreft een groep met oudere jongeren van ongeveer 18 à 19 jaar en een jongere groep bestaande uit leden van 13 à 14 jaar. Beide groepen bestaan uit ongeveer 30 jongeren. De samenstelling van de groepen wisselt volgens één respondent continue. De respondenten zien dat jongere broertjes zich nu beginnen aan te sluiten bij de oudere groep. De buurtcoördinator zei hierover: "Daar zitten ook wel 13- en 14-jarigen bij, dat zijn ook wel pittige jongetjes hoor". De problematiek die er volgens de respondenten speelt is onder andere (lichte) criminaliteit zoals (drugs)handel, winkeldiefstallen, geluidsoverlast, inbraken, bedreigingen, vernielingen en met scooters over pleinen 'scheuren'.

In wijk 2 is geen echte overlastgevende jeugdgroep actief. De wijkagent en jongerenwerker gaven aan dat die er in 2012 en 2013 wel was en dat hier toen een groot strafrechtelijk onderzoek naar gedaan is, waarna de groep uit elkaar viel. Evenals in wijk 2, lijkt er in wijk 3 ook geen sprake te zijn van een actieve overlastgevende groep. Eén respondent gaf aan dat dat zo is omdat op de bekende jeugdgroep geen groepsscan

gemaakt is. Er zijn volgens de buurtcoördinator wel zorgen over deze groep(en). Daarom ligt hun focus op het voorkomen van het ontwikkelen van overlastgevende groepen. De jongerenwerker gaf aan dat deze groep uit ongeveer 25 kinderen bestaat met een kleine harde kern en relatief veel meelopers.

Positie van netwerkpartners ten opzichte van elkaar en samenwerking

Er wordt integraal samengewerkt. Zoals aangegeven werd door respondenten: "Het is nooit een probleem van de politie, gemeente of jongerenwerker alleen".

Gemeente. De gemeente neemt volgens de respondenten de positie in van regisseur en eindverantwoordelijke bij de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen. Zoals een wijkagent zei: "De gemeente heeft de verplichting om te zorgen voor een fijne leefomgeving en dat mensen er goed kunnen wonen". Een andere wijkagent gaf aan dat de gemeente hen inzet om dat te bereiken. De buurtcoördinator valt onder de gemeente en heeft volgens respondenten onder andere een coördinerende en faciliterende rol. Bijvoorbeeld voor het jongerenwerk en initiatieven en materialen voor en door buurtbewoners en jongeren. Eén buurtcoördinator gaf bijvoorbeeld aan: "Het gaat er niet om dat ik het allemaal doe, maar dat ik met heel veel ketenpartners samenwerk in de wijk". Buurtcoördinatoren hebben voornamelijk contact met buurtbewoners en minder met jongeren zelf. Respondenten werkzaam in eenzelfde wijk kwamen niet overeen in wie zij als eindverantwoordelijke zagen bij de gemeente. Zij noemden verschillende namen en functies voor de partners waarmee zij binnen de gemeente samenwerken en wanneer die betrokken zijn.

Jongerenwerk. De jongerenwerkers gaven aan ambulant (op straat) en accommodatiegebonden te werken, waarbij zij op een laagdrempelige manier onder de jongeren komen en in contact met hen gaan. Hun doel is om een vertrouwensband op te bouwen met de jongeren om zo meer van betekenis voor hen te kunnen zijn, bijvoorbeeld in de vorm van individuele begeleiding. Ook kunnen zij daardoor (vertrouwelijke) informatie krijgen en doorspelen. De jongerenwerker kan daarnaast door aanwezig te zijn direct op een situatie inspringen. Een ander doel is om de jongeren naar hun accommodatie te leiden, zodat zij daar kunnen 'hangen' in plaats van op straat tot overlast te zijn. Tegelijkertijd is de groep beter in beeld. Jongerenwerkers gaven aan dat zij dit onder andere proberen te bereiken door activiteiten te organiseren. Door alle partijen is benoemd dat de positie van het jongerenwerk zo neutraal mogelijk moet blijven. De jongerenwerkers spreken met de jongeren, leggen regels uit en spelen informatie aan hen door vanuit de buurt, de gemeente of de politie. De daadwerkelijke uitvoering van de afgesproken aanpak doen de wijkagent(en) en 'de gemeente'. Jongerenwerkers gaan niet alleen met jongeren, maar ook met buurtbewoners in gesprek en vormen zo een tussenpersoon tussen deze twee partijen. Zij spelen informatie door in beide richtingen.

Politie. Respondenten gaven aan dat wanneer er sprake is van een wettelijke overtreding of strafbaar feit het jongerenwerk een stapje terug doet en de politie in beeld komt. Zij kunnen namelijk handhaven door boetes uit te delen. Hierdoor blijft de sterke band tussen de jongere en de jongerenwerker intact. Daarnaast blijft de veiligheid van jongerenwerkers zo gewaarborgd. Uit de interviews kwam naar voren dat wijkagenten over het algemeen ook de vertrouwensband als belangrijkste middel zien. Zij leggen contact met de jongeren en tonen zich betrokken. Zoals één wijkagent zei: "Ik ben echt een ouwehoer en ik kom echt tussen die gasten [...] aan de vorige wijkagent hadden ze een hekel, ik eet pizza met ze, maar, haal zo'n gozer eens uit zo'n groep. Als zo'n gozer alleen loopt, vraag eens: 'hoe gaat het eigenlijk met je?'" Volgens deze respondent is dit een specifiek kenmerk van de wijkagent en wil de gemiddelde politieagent vooral boetes uitdelen. Een andere wijkagent vertelde dat hij zelf vaak in gesprek gaat met jongeren, de regels uitlegt en hen waarschuwingen geeft. Vervolgens geeft hij politieagenten de opdracht om hierop te handhaven en bijvoorbeeld bekeuringen uit te schrijven. Zo behoudt hij de vertrouwensband vanuit waar hij de jongeren makkelijk kan aanspreken. Ook gaf een wijkagent aan actief contacten te onderhouden met scholen door er langs te gaan. Hierdoor is er vertrouwen om informatie uit te wisselen en overleg te plegen als er wat speelt binnen school. Daarnaast gaf een wijkagent aan over het langsgaan bij school naar aanleiding van een overlastsituatie die daar plaats heeft gevonden: "Het gaat als een lopend vuurtje op school en dan is een bepaald overlast item in de wijk gelijk over".

'Zorgplein'. Het 'Zorgplein' wordt gefinancierd door de gemeente en gaat volgens de respondenten een stapje verder dan hun aanpak. Het 'Zorgplein' komt volgens hun voornamelijk in beeld wanneer een jongere of een gezin extra ondersteuning nodig heeft. Zij zijn ook aanwezig bij Persoonsgebonden-Aanpak-overleggen en zitten in het jeugdwerkteam van wijk 1. Dit team besluit gezamenlijk wanneer het 'Zorgplein' ingeschakeld wordt. Op het moment dat er een gedwongen aanpak komt, zijn zij volgens één respondent caseholder. Een andere respondent gaf aan dat het 'Zorgplein' een tussenpersoon is tussen scholen en de ketenpartners in wijk 1.

Overleg. In wijk 1 hebben betrokken partijen elke week een ketenpartneroverleg. In wijk 2 is vier keer per jaar een overleg. In wijk 3 hebben betrokken partijen jongerenoverleg als het nodig is. Tijdens deze overleggen ligt de focus op hoe het in de wijk eraan toe gaat, met name rond overlastgevende jeugdgroepen. Verder worden er in alle wijken overlegmomenten georganiseerd wanneer partners signalen van (beginnende) overlastproblematiek door jeugdgroepen oppikken. Zij hebben 'korte lijntjes' met elkaar, zoals meermaals genoemd door de respondenten. De drie partijen zien elkaar regelmatig. Zo komen de wijkagent en buurtcoördinator wekelijks langs bij het buurtcentrum om te kijken hoe het gaat. Wanneer er sprake is van een overlastsituatie bij het buurtcentrum belt de jongerenwerker de wijkagent op en deze komt dan langs om

de situatie te bekijken. Om als wijkagenten op één lijn te zitten wat betreft de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen wordt er gebruik gemaakt van een wijkagenda. Hierin staan de punten waar in een wijk op gefocust wordt. Er zijn duidelijke afspraken zodat iedereen op eenzelfde manier te werk gaat. Dit maakt het voor de jongeren duidelijk waar ze aan toe zijn. Tussen de partners is er naar eigen zeggen veel mailcontact en telefonisch contact. Hiernaast wordt ook Whatsapp gebruikt om elkaar snel ergens van op de hoogte te stellen. Tot slot maken de partners uit wijk 1 gebruik van 'Straatcontact', een systeem waarin iedereen informatie kan plaatsen en lezen met betrekking tot overlast door jeugdgroepen. Daarnaast spelen wijkagent en gemeente ook meldingen van overlast aan elkaar door. Een buurtcoördinator vertelde dat meldingen binnenkomen bij de politie, die de melding vervolgens doorspeelt naar de afdeling Openbare Orde en Veiligheid, welke de melding doorgeven aan de buurtcoördinator.

Tot slot benoemden alle partijen het belang van hun signalerende functie. Jongerenwerkers doen dit bijvoorbeeld door met jongeren in gesprek te gaan en op die manier aan informatie te komen. Door de persoonlijke situatie van de jongeren in kaart te brengen kan op sommige vlakken vroegtijdig interventie gepleegd worden, waardoor jongeren niet hun uitweg op straat zullen zoeken. In de interviews werden ook voorbeelden gegeven van signalen zoals: een jongere die alleen en/of laat op straat loopt of in de winter nog op sandalen loopt. Signalen kunnen ook vanuit school, de leerplicht en sportclubs komen. Uit de interviews kwam niet naar voren dat de partijen contact hebben met sportclubs.

Repressie vs. steun

De wijkagenten gaven in hun interview aan dat agenten voornamelijk handhaven en weinig tot geen steun bieden. Bij wijkagenten zitten hier echter verschillende gradaties in. Eén wijkagent zei bijvoorbeeld: "Eigenlijk zou je het wetboek van strafrecht gewoon weg moeten gooien en dan zou je alleen maar hulpverlening moeten doen". Naast een boete uitschrijven als jongeren een strafbaar feit plegen, verwijzen wijkagenten (wanneer dit nodig is) jongeren door naar 'Zorgplein'. Daarnaast proberen wijkagenten een respectvolle en open houding aan te nemen richting de jongeren, door met hen in gesprek te gaan in plaats van te sanctioneren. Meerdere wijkagenten gaven aan een vertrouwensband met de jongeren belangrijk te vinden. Een wijkagent zegt hierover: "Voor de wijkagent is het juist heel belangrijk dat ze goed contact hebben met de jongeren en niet dat wanneer hij aan komt fietsen dat iedereen wegrent. Daar hebben ze niks aan."

Naast repressie en soms steun door de politie, bieden volgens de respondenten met name jongerenwerkers in samenwerking met de gemeente steun door de jongeren alternatieven te bieden. Dit doen zij bijvoorbeeld in de vorm van het aanbieden van een geaccepteerde hangplek. Dit is bijvoorbeeld het buurtcentrum of één van de andere

speciaal ingerichte plekken om samen te komen als jeugdgroep. Jongeren vermaken zich dan niet op straat, maar onder toezicht van bijvoorbeeld jongerenwerkers. Doordat jongeren niet op straat zijn, ervaren buurtbewoners ook minder overlast. Daarnaast bieden buurtcentra ruimte voor studieplekken waar jongeren huiswerk kunnen maken en eventueel hulp kunnen vragen aan de jongerenwerkers.

Jongerenwerkers hopen ook laagdrempelig aanspreekpunt te zijn, zodat jongeren met alle hun vragen bij hen terecht kunnen. Ook proberen zij toekomstperspectief te bieden, zodat jongeren zelf een invulling van hun dag (bijvoorbeeld in de vorm van stage, studie of werk) kunnen verzorgen. Daarnaast bieden de jongerenwerkers, voornamelijk vanuit het buurthuis, activiteiten aan waardoor jongeren zich niet vervelen en een positieve invulling hebben van hun dag. Jongeren kunnen op de accommodatie opgevangen worden in plaats van hun uitweg te zoeken op straat.

Vanuit het jongerenwerk en wijkagenten wordt er gecommuniceerd met de jongeren over hun gedrag, de gevolgen ervan, welk gedrag van hen gewenst wordt en waar de grenzen liggen. Als jongeren de regels en consequenties kennen, worden zij verantwoordelijk gesteld voor hun eigen gedrag. Een jongerenwerker vertelde bijvoorbeeld het volgende: "Ik breng dat als waarschuwing van: 'Hé, let daar op, want als je die boete op een gegeven moment krijgt, kun je niet zeggen van 'ik wist het niet' of 'waarom?''". Hij bood de jongeren steun in het na kunnen leven van regels. Een ander voorbeeld is dat er op een aantal plekken borden neergezet zijn waar op staat dat er vanaf 21.00 uur niet meer gezeten mag worden met een groep. Jongerenwerkers informeren de jongeren hierover en vervolgens kunnen agenten optreden door boetes uit te delen als jongeren zich niet aan de regel houden. In het geval dat een jongere met justitie in aanraking komt, geven respondenten aan dat dit altijd samen gaat met het starten van een persoonsgebonden aanpak door het 'Zorgplein'. Zo vallen repressie en steun letterlijk samen. Daarnaast steunen jongerenwerkers jongeren ook door met hen in gesprek te gaan en vanuit een vertrouwensband laagdrempelige begeleiding te bieden. Tijdens de interviews werd genoemd dat bij de aanpak van overlastproblematiek door jeugdgroepen er niet alleen op de jongeren zelf geïntervenieerd moet worden, maar ook op de omgeving van de jongeren. Respondenten gaven aan dat het belangrijk is om ouders erbij te betrekken. "Dan wordt het bij de bron aangepakt", zoals een wijkagent zei. De partijen stemmen bijvoorbeeld onderling af wie er bij het gezin langsgaat als er signalen zijn opgepikt. Respondenten gaven aan te proberen het gezin zo snel mogelijk in kaart te brengen en te motiveren om hulp aan te nemen. Eén wijkagent gaf aan "het achter de voordeur komen" de beste aanpak van overlast te vinden.

Buurtbetrokkenheid en participatie

Sinds een jaar werken buurtcoördinatoren en jongerenwerkers met nieuwe buurtgerichte werkwijzen. Een jongerenwerker legde uit: "Innovatief jeugdwerk benadert het werk op

een wat andere manier, gaat uit van nog meer participatie van jeugdgroepen, eigen kracht, en meer de sterke buurten. Dat is echt de visie van de wethouder waar we bij willen aansluiten". Een buurtcoördinator benoemde de kadernotitie 'Buurtgericht werken; levende buurt', waarbij de samenwerking tussen gemeente en buurtbewoners centraal staat. Zij maken afspraken en taakverdeling tussen wat de gemeente doet, wat de buurtbewoners zelf kunnen en wat ze samen doen. Een buurtcoördinator benoemde een voorbeeld van die samenwerking, waarin een buurtbewoner aangaf graag meer begrip wilde creëren onder de bewoners voor de allochtone jongeren in de wijk. Uiteindelijk kreeg de buurtcoördinator toestemming van de bewoner om een bewonersavond te houden bij hem thuis. Een buurtcoördinator gaf aan dat het hun taak is om initiatieven op te halen bij buurtbewoners. Zij gaf aan dit onder andere te bereiken door klachten positief te herformuleren, zodat de achterliggende vraag duidelijk wordt. Volgens deze buurtcoördinator wil nog niet iedere burger de verantwoordelijkheid hiervoor nemen. Voornamelijk de wijkagent en de buurtcoördinator lijken wijkgericht te werken en de nadruk te leggen op het belang van de wellevendheid in de wijk. Daarentegen lijken met name jongerenwerkers meer gericht op het contact met jongeren. Een van hen benoemde dat hij over het algemeen 'aan hun kant staat'.

Naast de buurtcoördinatoren, gaven zowel politie als jongerenwerk aan de buurtbewoners nodig te hebben. Een wijkagent benoemde dat zij niet altijd in hun eentje de overlast kunnen handhaven en binnen de perken kunnen houden. Daar heeft de politie simpelweg te weinig mankracht voor. Alle jongerenwerkers benadrukten het belang van de signalerende functie die buurtbewoners vervullen. Ook dit kunnen de netwerkpartners niet alleen. Eén van hen vond dat dit nog onvoldoende gedaan wordt, onder andere uit angst. Uit meerdere interviews bleek dat een grote groep jongeren op straat vaak een intimiderend gezicht is voor buurtbewoners. Een jongerenwerker gaf aan dat buurtbewoners vaak alleen de overlast ervaren, maar daarbij niet denken aan de jongeren die het veroorzaken. Buurtbewoners worden hierdoor vaak kwaad op de jongeren en schreeuwen naar hen dat ze stil moeten zijn, "wat alleen maar tegenstrijdig werkt", aldus de jongerenwerker. Meerdere respondenten gaven aan dat het van belang is om de jongeren en buurtbewoners in contact met elkaar te brengen. In wijk 1 zijn daarom jongeren, ouders en buurtbewoners uitgenodigd in het buurtcentrum om daar hun klachten en ervaringen te kunnen delen. De overlastmeldingen namen toen in die wijk af. In de interviews benoemden de respondenten dat het nodig is om als buurtbewoners de jongeren overdag aan te spreken voor een simpel gesprek. Op deze manier worden zij bekend met elkaar.

Flaneergedrag vs. grensoverschrijdend gedrag

Een wijkagent gaf aan dat overlastproblematiek door jeugdgroepen nooit helemaal op te lossen is, vanwege de biologische factoren die ten grondslag liggen aan risicogedrag. Er

moet volgens de respondenten de ruimte en mogelijkheid zijn voor jongeren om zich te uiten en zichzelf te kunnen zijn.

De respondenten gaven aan dat jongeren recht hebben op een eigen plek in de wijk die aan hun behoeften voldoet. Daarom hebben jongerenwerkers op aanvraag van jongeren en met toestemming van de gemeente een hangplek gecreëerd voor jongeren. Vooraf zijn voorwaarden opgesteld voor het gebruik van de hangplek. Wanneer er vernielingen plaatsvinden of ander ongewenst gedrag komt er een tijdelijk verbod. Aan deze voorwaarden wordt strikt gehouden zodat de partijen één lijn trekken.

Groepsscan en Plus-min-mee-methodiek

Om overlastproblematiek door jeugdgroepen aan te pakken moet een groep in kaart gebracht worden. Zoals een wijkagent aangaf: "Je werkt als het ware met schillen, je begint groot en eindigt klein". Uit de interviews is gebleken dat de partijen daarvoor de groepsscan gebruiken. Partners kunnen elkaar dan aanvullen met informatie. Zo heeft de buurtcoördinator bijvoorbeeld duidelijk zicht op het aantal zorgmeldingen en de jongerenwerkers en wijkagenten kennen de jongeren vaak persoonlijk. Respondenten geven aan dat dit een planmatige aanpak is waarbij er veel overlegstructuur plaatsvindt. Vervolgens worden er afspraken met elkaar gemaakt over wie wat doet en deze informatie wordt naderhand met elkaar gedeeld. Respondenten benoemden dat elke interventie maatwerk is. In wijk 1 wordt hiervoor de Plus-min-mee-methodiek gebruikt. Een buurtcoördinator geeft aan dat zij de taak van initiator hebben en wanneer de groepsscan daadwerkelijk gaat plaatsvinden de leiding overgenomen wordt door de Ambtenaar Openbare Orde & Veiligheid. De buurtcoördinator krijgt dan een ondersteunende rol. Een aantal respondenten gaf aan dat een groepsscan gemaakt wordt wanneer er signalen zijn van overlastgevend gedrag door jeugdgroepen. Andere respondenten zeiden dat er één keer per jaar een groepsscan plaatsvindt op een vast moment. Respondenten gaven aan dat de groepsscan een persoonsgerichte aanpak is en de plus-min-mee-methodiek een groepsgerichte benadering is. De Plus-min-mee-methodiek brengt de groep in kaart en deelt de leden op in drie groepen. De positieve jongeren vallen onder de plus-kant. De respondenten gaven aan deze groep met name positief te benaderen en veel complimenten te geven. In het midden bevinden zich de meelopers. Deze groep proberen de betrokken partijen naar de plus-kant te krijgen door de positieve kanten ervan te laten zien. Jongerenwerkers lijken dit voornamelijk te doen door met hen in gesprek te gaan, steun te bieden waar nodig en te betrekken bij activiteiten en het buurthuis. De min-kant bestaat uit 'negatieve' jongeren, de leiders, die zich bijvoorbeeld in het criminele circuit bevinden. Op deze jongeren worden persoonsgebonden interventies gepleegd, ook wel de persoonsgebonden aanpak genoemd. Een buurtcoördinator gaf in het interview aan dat deze jongeren dan naar het Veiligheidshuis worden doorverwezen, waar zij repressief behandeld worden door justitie,

politie, het Openbaar Ministerie en steun krijgen van het 'Zorgplein'. Dit is wel op vrijwillige basis.

Conclusie en discussie

In dit onderzoek is gekeken naar de bejegening van overlastgevende jeugdgroepen in Gemeente X. Uit de literatuur blijkt dat wijkagenten, jongerenwerkers en buurtcoördinatoren nauw betrokken zijn bij overlastgevende jeugdgroepen in deze gemeente (Sutton et al., 2013; De Vroege et al., 2008). De literatuur maakt ook duidelijk dat afstemming tussen deze partijen belangrijk is voor een effectieve aanpak van overlastgevende jeugdgroepen (Sutton et al., 2013; De Vroege et al., 2008). Onderzocht is hoe de bejegening van de doelgroep vanuit deze belangrijkste partners eruit ziet en in hoeverre die bejegening inhoudelijk op elkaar afgestemd is. Hiervoor zijn interviews afgenomen met deze betrokken partijen uit drie wijken in Gemeente X.

Op basis van de resultaten uit de interviews kan geconcludeerd worden dat iedere partij (wijkagenten, buurtcoördinatoren, jongerenwerkers) een eigen rol heeft in de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen. De jongerenwerker onderhoudt voornamelijk de vertrouwensband met jongeren, de wijkagent komt in beeld wanneer een jongere een delict pleegt en de buurtcoördinator heeft een faciliterende rol, bijvoorbeeld in het verschaffen van hangplekken voor jongeren. Uit de beschrijving die de respondenten gaven van hun eigen rol, taken en verantwoordelijkheden en die van hun partners blijkt dat deze rollen op elkaar afgestemd zijn. Ook op basis van de overlegvormen die de betrokken partijen gebruiken, is te concluderen dat er sprake is van inhoudelijke afstemming. In wijk 3 blijken deze overlegmomenten echter minimaal te zijn. Respondenten uit deze wijk gaven aan contact te hebben wanneer zij dit zelf nodig achten. Hier zijn dus geen duidelijke richtlijnen voor. Echter blijken een aantal zaken nog onduidelijk, zoals: wie er bij de gemeente op welk punt in het proces van de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen de verantwoordelijkheid heeft en wanneer het 'Zorgplein (samenstelling van instanties die diverse vormen van zorg en hulp bieden) wordt ingeschakeld. Daarnaast is er tussen de wijkagenten en agenten sprake van een verschil in bejegening van jongeren in overlastgevende jeugdgroepen. Agenten doen voornamelijk aan repressie (handhaven/boetes uitdelen), terwijl de wijkagent probeert naast repressief te handelen, jongeren ook steun te bieden. Ook zijn er verschillen bij het betrekken van school bij de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen. Uit de interviews blijkt dat jongerenwerkers geen contact hebben met scholen, maar dat een aantal wijkagenten wel op middelbare scholen komt. Hoe vaak dit voorkomt is niet duidelijk. School wordt alleen betrokken in de overlegmomenten met de betrokken partijen wanneer zij dit nodig achten, maar hier zijn geen richtlijnen voor. Er bestaat dus veel onduidelijkheid over de positie van school in de aanpak van overlast door jeugdgroepen.

Uit de resultaten blijkt dus dat er inhoudelijke afstemming is tussen de meest

betrokken partijen. Alleen in wijk 3 lijkt sprake van weinig overleg en het ontbreken van richtlijnen voor de aanzet hiertoe. Er is niet doorgevraagd naar de reden hiervan, waardoor hier geen sterke uitspraken over gedaan kunnen worden. Mogelijke verklaringen voor het minimale overleg in wijk 3 zijn dat er weinig tot geen sprake is van overlast door jeugdgroepen of dat er geen goed zicht is op de overlastgevende groepen in die wijk. Tevens is het opvallend dat uit de interviews is gebleken dat de wijkagenten, jongerenwerkers en buurtcoördinatoren scholen niet standaard betrekken bij de aanpak. In de literatuur komt namelijk naar voren dat school wel tot het formele netwerk van betrokkenen partijen bij overlastgevende jeugdgroepen behoort (Sutton et al., 2013; De Vroege et al., 2008). Daarnaast stelt De Stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid dat idealiter één persoon de regierol op zich neemt (De Vroege et al., 2008). Uit de interviews is gebleken dat het niet duidelijk is wie op welk moment de regierol heeft bij de gemeente in de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen. Dit kan als gevolg hebben dat er meerdere personen een regierol hebben of dat niemand een duidelijke regierol heeft. Ook over wanneer het 'Zorgplein' wordt ingeschakeld bestaat geen helder beeld. Deze onduidelijkheden kunnen verklaard worden doordat er geen vaste afspraken of criteria zijn over wie wanneer wordt ingeschakeld.

Deze inconsistenties ontkrachten echter niet de conclusie dat er sprake is van een goede afstemming tussen de betrokken partijen bij de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen. Hun antwoorden en aanpak stemmen op veel gebieden wel overeen. Zo lichten jongerenwerkers over het algemeen de jongeren in over bepaalde regels en afspraken die door de betrokken partijen zijn gemaakt. Dit betreft bijvoorbeeld afspraken over bepaalde plekken waar jongeren niet mogen 'hangen'. De buurtcoördinatoren faciliteren dan een verbodsbord op deze plekken en de wijkagenten handhaven wanneer jongeren toch bij deze plekken te vinden zijn. Deze aanpak komt overeen met de literatuur die stelt dat om delinquent gedrag te voorkomen er een holistische aanpak nodig is waarbij partijen samenwerken (Sutton et al., 2013; De Vroege et al., 2008). Daarnaast is gebleken uit de interviews dat wijkagenten naast repressief te handelen, ook steun bieden aan jongeren uit overlastgevende jeugdgroepen. Ook wordt de rolverdeling met collega-agenten besproken. De wijkagent waarschuwt jongeren zich te houden aan de regels. Vervolgens geeft hij zijn collega-agenten de opdracht om te handhaven wanneer jongeren deze regels overtreden. Op deze manier behoudt de wijkagent zijn vertrouwensband met de jongeren. Ook hier is dus sprake van afstemming die voor een effectieve aanpak zorgt (Sutton et al., 2013; De Vroege et al., 2008).

Om de validiteit en betrouwbaarheid te waarborgen zijn een aantal acties ondernomen. Allereerst is bij de interviews aangegeven dat de uitkomsten van het onderzoek anoniem verwerkt zouden worden. Hierdoor hebben de respondenten zich vrij kunnen voelen om eerlijk te antwoorden. Dit heeft sociaal wenselijke antwoorden beperkt

en maakt dat de resultaten als geldig te kwalificeren zijn. Tevens zijn de onderzoeksresultaten generaliseerbaar naar Gemeente X door de representatieve steekproef die getrokken is uit de populatie jongerenwerkers, wijkagenten en buurtcoördinatoren. Sinds de decentralisatie mogen gemeenten hun eigen zorgstelsel invullen (Tweede Kamer, 2012-2013). Daardoor verschilt elke gemeente in de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen. De onderzoeksresultaten zijn hierdoor niet generaliseerbaar naar andere gemeenten in Nederland. Daarnaast is om de betrouwbaarheid van de conclusies te vergroten in de interviews naar concrete voorbeelden van de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen gevraagd. Door de respondenten eigen voorbeelden te laten geven van hun handelen bij overlast door jeugdgroepen en door deze voorbeelden met elkaar te vergelijken, is geprobeerd een volledig beeld te schetsen van de aanpak in de praktijk. De uitkomsten van het huidige onderzoek zijn ook betrouwbaar doordat triangulatie is toegepast. Dit is allereerst gedaan door de antwoorden van verschillende groepen respondenten met elkaar te vergelijken. Vervolgens zijn de uitspraken van respondenten ter bevestiging vergeleken met literatuur. Tot slot is er veel doorgevraagd tijdens de interviews om tot concrete antwoorden te komen en samengevat om de antwoorden nogmaals te checken. Door dit zo feitelijk mogelijk te houden waren de antwoorden van de respondenten goed met elkaar te vergelijken.

Vanuit de conclusies en discussie zijn er aanbevelingen te benoemen ter verbetering van de aanpak van overlast door jeugdgroepen in Gemeente X. Allereerst wordt aanbevolen om scholen meer te betrekken bij de aanpak. Waar mogelijk zou school een standaard plaats in moeten nemen bij de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen. Ten tweede is het raadzaam om duidelijkere afspraken te maken over welke partij vanuit de gemeente betrokken is en/of de regierol heeft en op welk moment. Ten derde is het advies om te concretiseren en duidelijker af te stemmen wanneer het 'Zorgplein' wordt ingeschakeld en op welke manier. Naast aanbevelingen voor een effectievere aanpak van overlastgevende jeugd, biedt dit onderzoek reden tot vervolgonderzoek. Aanbevolen wordt om onderzoek te verrichten naar de ervaring van jongeren uit overlastgevende jeugdgroepen over de bejegening jegens hen vanuit de betrokken partijen. Dit onderzoek geeft inzicht in de mate waarin jongeren de uitwerking van de goede afstemming tussen partijen in de praktijk ervaren.

Referentielijst

- Abrams, L. S., Kyoungcho, K., & Anderson-Nathe, B. (2005). Paradoxes of Treatment in Juvenile Corrections. *Child & Youth Care Forum, 34*, 7-25. doi:10.1007/s10566-004-0879-3
- Albert, D., Chein, J., & Steinberg, L. (2013). The Teenage Brain: Peer Influences on Adolescent Decision Making. *Psychological Science, 22*(2) 114-120. doi: 10.1177/0963721412471347
- Akers, R.L., & Jensen, G.F. (2003). *Social learning theory and the explanation of crime: A guide for the new century*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Akers, R. L. (2011). *Social learning and social structure: A general theory of crime and deviance*. New Brunswick, U.S.A; London, UK: Transaction Publishers.
- Baltodano, H. M., Mathur, S. R., & Rutherford, R. B. (2005). Transition of incarcerated youth with disabilities across systems and into adulthood. *Exceptionality, 13*(2), 103-124. doi: 10.1207/s15327035ex1302_4
- Beke, B., & Van Wijk, A. (2001). Problematische jeugdgroepen: typen, kenmerken en achtergronden. *Delikt en Delinkwent, 31*, 654-674. Geraadpleegd via http://www.beke.nl/doc/publicaties/archief/Prob_jgdgroepen_typen_kenmerken_achtergronden.pdf
- Bervoets, E. (2015). De straat op: frontlijnwerkers bij jeugdoverlast. Het vermeende gat tussen politie-en jongerenwerk bij overlastbestrijding. *Cahiers Politiestudies, 34*, 69-81. Geraadpleegd via <http://www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/>
- Blakemore, S.J., & Mills, K.L. (2014). Is adolescence a sensitive period for sociocultural processing? *Annual Review of Psychology, 65*, 187-207. doi: 10.1146/annurev-psych-010213-115202
- Blokland, T. (1998). *Wat stadbewoners bindt; sociale relaties in een achterstandswijk*. Kampen: Kok Agora.
- Brechwald, W. A., & Prinstein, M. J. (2011). Beyond homophily: A decade of advances in understanding peer influence Processes. *Journal of Research on Adolescence, 21*, 166-179. doi:10.1111/ j.1532-7795.2010.00721.x
- Brons, A. et al. (2008). *Het kennisfundament risicojeugd*. Den Haag: WODC.
- Burk, W. J., Van der Vorst, H., Kerr, M., & Stattin, H. (2012). Alcohol use and friendship dynamics: Selection and socialization in early-, middle-, and late-adolescent peer networks. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs, 73*, 89-98.
- Bryett, K. (2007). Problem-oriented policing and partnerships: implementing an evidence-based approach to crime reduction. *British Journal of Criminology, 47*, 840-842. doi:10.1093/bjc/azm044
- Cauffman, E., & Steinberg, L. (2000). (Im)maturity of judgment in adolescence: why adolescents may be less culpable than adults. *Behavioral Sciences and the Law, 18*(6), 741-760. doi: 10.1002/bsl.416

- CBS. (2016). Veiligheidsmonitor 2015. Geraadpleegd via <http://download.cbs.nl/pdf/veiligheidsmonitor-2015.pdf>
- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. (z.d.). *Plus-min-mee project*. Geraadpleegd via <http://www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/instrumenten/database-aanpakken-jeugdgroepen-en-groepsgedrag/details/plus-min-mee-project/>
- Clamp, K., & Doak, J. (2012). More than words: restorative justice concepts in transitional justice settings. *International Criminal Law Review*, 12, 339-360. doi:10.1163/157181212X648824
- Crone, E.A., & Dahl, R.E. (2012). Understanding adolescence as a period of social-effective engagement and goal flexibility. *Nature Reviews Neuroscience*, 13(9), 636-650. doi: 10.1038/nrn3313
- De Ruiter, C. & Veen, V. (2004). *Terugdringen van recidive bij drie typen geweldsdelinquenten: Werkzame interventies bij relationeel geweld, seksueel geweld en algemeen geweld*. Utrecht: Trimbos-instituut
- De Vroege, M., Van Baren, A., & Meijer, S. (2008). *Aanpak hangjongeren gemeenten*. Rijswijk: Drukkerij Artoos BV.
- Dishion, T.J., & Tipsord, J.M. (2011). Peer contagion in child and adolescent social and emotional development. *Annual Review of Psychology*, 62, 189-214. doi: 10.1146/annurev.psych.093008.100412
- Dopp, A. R., Borduin, C. M., White, M. H., & Kuppens, S. (2017). Family-based treatments for serious juvenile offenders: a multilevel meta-analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 85, 335-354. doi:0022-006X/17/
- El Hadioui, I. (2011). *Hoe de straat de school binnendringt*. Amsterdam: van Genneep.
- Felson, R.B., & Haynie, D.L. (2002). Pubertal development, social factors and delinquency among adolescent boys. *Criminology*, 40, 967-988. doi:10.1111/j.1745-9125.2002.tb00979.x
- Ferwerda, H., Beke, B., & Bervoets, E. (2013). *Jeugdgroepen van toen. Een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw*. Arnhem: Bureau Beke.
- Ferwerda, H. (2009). *Shortlistmethodiek in 7 stappen*. Geraadpleegd via http://www.beke.nl/doc/publicaties/2009/Shortlistmethodiek_in_7_stappen_Download.pdf
- Ferwerda, H. & Van Ham, T. (2013). *Problematische Jeugdgroepen in Nederland Omvang en aard in het najaar van 2012*. Geraadpleegd via http://www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/fileadmin/w/wegwijzerjeugdenveiligheid_nl/oudesite/doc/problematische-jeugdgroepen-najaar-2012.pdf

- Ferwerda, H., & Van Wijk, A. (2015). *Groepsscan vormt nieuwe basis aanpak jeugdgroepen*. Geraadpleegd via <http://www.ccv-secondant.nl/platform/article/groepsscan-vormt-nieuwe-basis-aanpak-jeugdgroepen/>
- Franken, A., Moffitt, T.E., Steglich, C.E.G., Dijkstra, J.K., Harakeh, Z., & Vollebergh, W.A.M. (2015). The Role of Self-Control and Early Adolescents' Friendships in the Development of Externalizing Behavior: The SNARE Study. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(9), 1800-1811. doi: 10.1007/s10964-015-0287-z
- Goldstein, H., & Hill, M. (1990). *Problem-oriented policing*. New York: McGraw-Hill
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Huisman, C., & Bruggeman, J. (2012). The social network, socioeconomic background, and school type of adolescent smokers. *International Journal of Behavioral Development*, 36, 329-337. doi:10.1177/0165025412444078
- Ingolsby, E. M., & Shaw, D. S. (2002). Neighborhood contextual factors and early-starting antisocial pathways. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 5, 21-55. doi:10.1023/A:1014521724498
- Johnson, D.W., & Johnsen, F.P. (2008). *Groepsdynamica. Theorie en vaardigheden* (9e druk). Amsterdam: Pearson Benelux B.V.
- Junger-Tas, J. (2004). Youth justice in the Netherlands. *Crime and Justice*, 31, 293-347. doi:10.1086/655343
- Kernshall, H. (2008). Risks, rights and justice: understanding and responding to youth risk. *The National Association for Youth Justice*, 8, 21-37. doi:10.1177/1473225407087040
- Kerr, M., Van der Zalk, M. H. W., & Stattin, H. (2012). Psychopathic traits moderate peer influence on adolescent delinquency. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 53, 826-836. doi:10.1111/j.1469-7610.2011.02492.x
- Kim, J., Lee, Y., & Leban, L. (2017). A comprehensive investigation of youth deviance: theoretical distinction by deviant behavior sub-types. *Deviant Behavior*, 38, 684-697. doi:10.1080/01639625.2016.1197630
- Krohn, M. D., Lizotte, A. J., & Hall, G. P. (Eds.). (2010). *Handbook on crime and deviance*. Springer Science & Business Media.
- Leidemeijer, A., Bogaerts, W., & Roet, W. (2010). *Jongerenoverlast in perspectief. Een analyse van de omstandigheden die van invloed zijn op de overlast van jongeren*. Geraadpleegd via <http://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2010/12/01/jongerenoverlast-in-perspectief/jongerenoverlast-web.pdf>
- Lipsey, M. W. (1992). Juvenile delinquency treatment: A meta-analytic inquiry into the variability of effects. *Meta-analysis for explanation: A casebook*, 83-127. New York: Russell Sage Foundation.

- Lupi, T., & Schelling, D. (2010). *Eerste hulp bij sociale stijging: een literatuuronderzoek naar 'achter de voordeur'-aanpakken*. Den Haag: Ministerie van VROM/NICIS Institute.
- Mendle, J., & Ferrero, J. (2012). Detrimental Psychological Outcomes Associated with Pubertal Timing in Adolescent Boys. *Developmental Review, 32*(1), 49-66. doi: 10.1016/j.dr.2011.11.001
- Mendle, J., Turkheimer, E., & Emery, R.E. (2007). Detrimental Psychological Outcomes Associated with Early Pubertal Timing in Adolescent Girls. *Developmental Review, 27*(2), 151-171. doi: 10.1016/j.dr.2006.11.001
- Mercken, L., Snijders, T. A. B., Steglich, C. E. G., & De Vries, H. (2009). Dynamics of adolescent friendship networks and smoking behavior: Social network analyses in six European countries. *Social Science and Medicine, 69*, 1506–1514. doi:10.1016/j.socscimed.2009.08.003
- Moffitt, T. E. (2006). *A review of research on the taxonomy of life-course persistent versus adolescence-limited antisocial behavior* (Vol. 15, p. 277). F. T. Cullen, J. P. Wright, & K. R. Blevins (Eds.). Taking stock: The status of criminological theory.
- Nieuwebeerta, P., Blokland, A. A., Piquero, A. R., & Sweeten, G. (2011). A life-course analysis of offense specialization across age: introducing a new method for studying individual specialization over the life course. *Crime & Delinquency, 57*, 3-28. doi:10.1177/0011128710376336
- Noorda, J. J., & Veenbaas, R. H. (2006). *Rondhangende jongeren*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC).
- Osgood, D. W., Ragan, D. T., Wallace, L., Gest, S. D., Feinberg, M. E., & Moody, J. (2013). Peers and the emergence of alcohol use: Influence and selection processes in adolescent friendship networks. *Journal of Research on Adolescence, 23*, 500–512. doi:10.1111/jora.12059
- Osgood, D. W., & Schreck, C. J. (2007). A new method for studying the extent, stability, and predictors of individual specialization in violence. *Criminology, 45*, 273-312. doi:10.1111/j.1745-9125.2007.00079.x
- Ozkan, T., & Worrall, J. L. (2017). A Psychosocial Test of the Maturity Gap Thesis. *Criminal Justice and Behavior, 44*(6), 815-842. doi: 10.1177/0093854817694924
- Piquero, A. R. (2000). Frequency, specialization, and violence in offending careers. *Journal of Research in Crime and Delinquency, 37*, 392–418. doi:10.1177/0022427800037004003
- Piquero, A., & Steinberg, L. (2008). *Rehabilitation versus incarceration of juvenile offenders: Public preferences in four models for change states*. Chicago: MacArthur Research Network on Adolescent Development and Juvenile Justice.
- Politie (z.d.-a). Over de politie. Geraadpleegd via <https://www.politie.nl/over-de-politie>
- Politie (z.d.-b). Wijkagent. Geraadpleegd via <https://www.politie.nl/themas/wijkagent.html>

- RMO. (2008). *Tussen flaneren en schofferen. Een constructieve aanpak van het fenomeen hangjongeren (advies 43)*. Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP.
- RMO. (2012). *Ontzorgen en normaliseren*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.
- RMO. (2004). *Sociale veiligheid organiseren. Naar herkenbaarheid in de publieke ruimte*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Rocque, M. (2015). The lost concept: The (re)emerging link between maturation and desistance from crime. *Criminology and Criminal Justice*, 15, 340-360. doi: 10.1177/1748895814547710
- Sharland, E. (2006). Young people, risk taking and risk making : Some thoughts for social work. *British Journal of Social Work*, 36, 247-65. doi:10.1093/bjsw/bch254
- Staatcontact. (z.d.). *Methode straatcontact*. Geraadpleegd via http://www.staatcontact.nl/pg-29326-7-95277/pagina/methode_straatcontactnl.html
- Spear, L.P. (2000). The adolescent brain and age-related behavioral manifestations. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 24(4), 417-463. doi: 10.1016/S0149-7634(00)00014-2
- Steglich, C. E. G., Sinclair, P., Holliday, J., & Moore, L. (2012). Actor-based analysis of peer influence in A Stop Smoking In Schools Trial (ASSIST). *Social Networks*, 34, 359-369. doi:10. 1016/j.socnet.2010.07.001
- Steinberg, L. (2008). A Social Neuroscience perspective on Adolescent Risk-Taking. *Developmental Review*, 28(1), 78-106. doi: 10.1016/j.dr.2007.08.002
- Steinberg, L. (2004). Risk taking in adolescence: what changes, and why? *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1021, 51-58. doi: 10.1196/annals.1308.005
- Steinberg, L., & Monahan, K. C. (2009). Age differences in resistance to peer influence. *Developmental Psychology*, 43, 1531-1543. doi: 10.1037/0012-1649.43.6.1531
- Sutherland, E., Cressey, D & Luckenbill, D. (1992). *Principles of Criminology*. New York: General Hall.
- Sutton, A., Cherney, A., & White, R. (2013). *Crime prevention: principles, perspectives and practices*. Cambridge University Press.
- Tweede Kamer (2012-2013). *Regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet)*, 33 684, nr. 3
- Umbreit, M. S. (2001). *The handbook of victim offender mediation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Valente, T. W. (2012). Network interventions. *Science*, 337, 49-53. doi:10.1126/science.1217330
- Van Wijk, B. (2008). De jongerenwerker, tolk van de straat. *Jeugd en Co Kennis*, 2, 8-16. doi:10.1007/BF03087466
- Veenstra, R., Dijkstra, J. K., Steglich, C., & Van der Zalk, M. H. W. (2013). Network-behavior dynamics. *Journal of Research on Adolescence*, 23, 399-412. doi:10.1111/jora.12070

- Valente, T. W. (2012). Network interventions. *Science*, 337, 49-53.
doi:10.1126/science.1217330
- Verhulst, F. (2005). *De ontwikkeling van het kind* (8e herziene druk). Geraadpleegd via
http://books.google.nl/books?id=Zt4KZnepW30C&printsec=frontcover&hl=nl&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Wenzel, M., Okimoto, T. G., Feather, N. T., & Platow, M. J. (2008). Retributive and restorative justice. *Law and human behavior*, 32, 375-389. doi:10.1007/s10979-007-9116-6
- Wikstrom, P. O., & Loeber, R. (2000). Do disadvantaged neighborhoods cause well-adjusted children to become adolescent delinquents? A study of male juvenile serious offending, individual risk and protective factors, and neighborhood context. *Criminology*, 38, 1109-1142. doi:10.1111/j.1745-9125.2000.tb01416.x
- X. (z.d.). Brochure buurtcoördinatoren.
- X. (2015). Integraal veiligheidsplan 2015-2018.
- X. (2017). Toename overlast jongeren in gemeente X.
- Yonas, M. A., O'Campo, P., Burke, J. G., & Gielen, A. C. (2007). Neighborhood-level factors and youth violence: giving voice to the perceptions of prominent neighborhood individuals. *Health Education & Behavior*, 34, 669-685. doi:10.1177/1090198106290395
- Young, S., Greer, B., & Church, R. (2017). Juvenile delinquency, welfare, justice and therapeutic interventions: a global perspective. *BJPsych Bulletin*, 41, 21-29.
doi:10.1192/pb.bp.115.052274

Bijlage 1: Topiclijst

Introductie:

- Kennismaken
- Toestemming tot opname
- Introductie thesis (*Hoe is de bejegening binnen en tussen betrokken partijen in het jeugdnetwerk?*)
- Definitie overlastgevende jeugdgroepen (*10-20 leden, 14-18 jaar, doelbewust lichte criminaliteit en antisociaal gedrag. actief ontwijken van politie, lichte vermogensdelicten, actief provoceren*)

Achtergrondinformatie

- Wat is uw functie met betrekking tot overlastgevende jeugdgroepen?
- Hoe lang bent u in deze organisatie werkzaam?
- Wat is uw takenpakket met betrekking tot overlastgevende jeugdgroepen?

Overlastproblematiek hangjongeren

- Kunt u een beeld schetsen van de overlastproblematiek door jeugdgroepen in de wijk waar u werkzaam bent? (*Aantal groepen, individuen en gedragingen*)

Netwerk

- Kunt u het netwerk tekenen waar overlastgevende jeugdgroepen mee in contact (kunnen) komen?
- Wie zijn de betrokken partijen en contacten rondom aanpak van overlastgevende jeugdgroepen en op welke manier zijn die partijen betrekken?
- Welke positie neemt u in het jeugdnetwerk in?
- Welke rol heeft u binnen het jeugdnetwerk?
- Wie hebben contact met elkaar en op welke manier?

Aanpak (a.d.h.v. eigen voorbeeld)

- Hoe bent u op de hoogte gesteld van het overlast en door wie?
- Wat doe je vervolgens met de groep waarvan het sterk vermoeden is dat ze het gedaan hebben?
- Welke partijen waren betrokken en hoe handelden de afzonderlijke partijen?
- Zouden uw collega's ook zo gehandeld hebben?
- Waarom kiest u / kiezen jullie voor deze aanpak/protocol?
- Wat is uw mening over deze aanpak?